

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله عليها)

شهرستان خمینی شهر

عنوان:

تربیت کودک زیر هفت سال از نظر اسلام

استاد:

سرکار خانم ابوطالبی

پژوهشگر

فاطمه فخاری

بهار ۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

حمد و ستایش مخصوص خدای یکتاست که هیچ تحقیقی در عالم جز او وجود ندارد.

و سپاس خدایی را که بندگان ترسان خویش را ایمنی می بخشد و صالحان را نجات می-

دهد و ضعیفان را بلند می گرداند.

ستایش مخصوص خداست که خود را به ما شناسانید و از نعمت بی نهایت شکرش، بهره

ای به ما الهام کرد و از درهای نامتناهی علم به ربوبیتش، برخی را برگزید. ستایش مخصوص

خداوندیست که تمام خلق را به اراده‌ی نافذ خود، به راه مستقیم سلوک داد و به راه محبت و

اطاعت رسول اکرم $\circ$ و اهل بیت Δ برگزید.

سمایش و حمدی که ما را به مقام طاعتش واصل گردانید و موجب عفو و سبب رضا و

خشودی و وسیله مغفرت و آمرزش او می گردد.

تقدیم

تقدیم بہ ساحت قدسی حضرت فاطمۃ الزہرا «سلام اللہ علیہا» و

تقدیم بہ ساحت مقدس حضرت ولی عصر عجل اللہ تعالیٰ فرجہ "

۵-۱. الگو:

از بهترین وسایل مؤثر در تربیت به خصوص تربیت اخلاقی، عاطفی و... بهره گیری از الگویی مناسب است. والدین و یا شخص مربی، در نظر کودک نمونه ای برتر والگویی شایسته است که دانسته یا ندانسته دنباله رو اوست.

۵-۱-۱. عادت:

بوعلی سینا می گوید: کودک باید در مدرسه ای باشد که، دانش آموزانش آداب و عادات نیکو داشته باشند؛ زیرا کودکان بسیار از یکدیگر تلقین می پذیرند و بایکدیگر مانوس می شوند. منظور از تلقین جنبه نظری و از تلقین جنبه عملی آن است. بدون شک کودک برای تلقینات مفید و عادات مثبت آماده و مستعد است. والدین باید از راه عادت دادن به کارها و برنامه های زندگی به او نظم دهند تا کودک آنچه را که مفید و لازم است به نحو احسن انجام دهد.

۵-۲-۱. موعظه:

موعظه نیز از راه های مؤثر در تربیت است. انسان ذاتاً موعظه پذیر است و پند دهندگان ماهر را به عنوان معجزه گران تربیت می نامند. و بی جهت نیست که در قرآن بیشتر از این روش به صورت حداکثری استفاده شده است. به عنوان مثال سوره لقمان که سفارش هایی را به فرزندش می کند.^۱ بانگاهی به روش های پیشوایان در زمینه موعظه در می یابیم که آنان از روش های مختلفی استفاده می کردند که این روش ها عبارت است از:

الف) داستان گوئی؛ پیامبر بزرگ اسلام (صلی الله علیه و اله) نیز برای موعظه مردم، از این شیوه استفاده می کردند. نکته قابل توجه در این روش این است که، باید مطالب شنیدنی به طور قاطع، بی

^۱ احمد، بهشتی، اسلام و تربیت کودک، همان، ص ۳۸۳-۴۱۳.

تعارف و روشن و کوتاه باشد تا اثر داشته باشد. آموزش بهتر است که همراه با تفریح نباشد تا اثر داشته باشد و چهره منطقی آموزش محو نشود.^۱

ب) استفاده از شوخی؛ یکی از راه های نفوذ در دیگران، شوخی کردن است که موجب تحریک ذهن و رفع خستگی و تشویق روح است.

ج) موعظه از راه تجسم؛ مثلاً استفاده از تابلو، رسم و تصویر که به سادگی می توان مطالب را به ذهن کودک منتقل کرد.^۲ ثابت شده است که انسان با دیدن اشیاء یا تصویر آن ها، بهتر و آسان تر می شناسد و در خاطر او پایدار تر است. به وسیله تصویر مطالب برای کودک، روشن و زنده و با معنی است.

اگر قرار است کودک نکات و مطالب را از طریق رسانه ها به خصوص تلویزیون بیاموزد، باید به این ویژگی فیلم توجه کرد که، جنبه سرگرمی فیلم اثر آموزشی آن را نابود نکند و والدین از کودک بپرسند که چه دیده است؟ و از کودک اظهار نظر کنند و خود را داور کند که از این طریق احساس، ادراک و عاطفه در نظر کودک رشد یابد.^۳ در زمینه رسانه وبه خصوص تلویزیون، نکات بسیاری وجود دارد که در کتاب من دیگر ما در جلد پنجم به طور مفصل توضیح داده شده است.

۵-۲. تشویق و تنبیه:

هر چند سیستم های جدید تربیتی تنبیه را منع می کند اما تربیت بدون تنبیه، کاری بی ثمر است. اما این نکته هم وجود دارد که هرچه میزان احتیاط مربی بیشتر باشد، تنبیه کمتر است که به جای اصلاح خرابی را بیشتر نکند.

^۱ رجبعلی، مظلومی، گامی در مسیر تربیت اسلامی، همان، ص ۱۹۰.

^۲ احمد، بهشتی، اسلام و تربیت کودک، ص ۴۳۲-۴۳۳.

^۳ رجبعلی، مظلومی، گامی در مسیر تربیت اسلامی، همان، ص ۱۸۰.

هر خطایی قابل تنبیه نیست و در برخی موارد تنبی جایز است ، آن هم مواردی که کودک آگاهانه موجب آسیب زدن به کسی می شود.

در مورد تشویق نیز، برخی می پندارند که، حس اعتماد کودک و آرامش او را تقویت می کند. به خاطر اینکه ممکن است نظر کودک در مورد خودش ، به خاطر افکاری که گه گاهی نسبت به افراد خانواده دارد ، با نظر والدین متفاوت باشد ؛ در نتیجه تشویق ممکن است موجب بد اخلاقی کودک شود تا چهره حقیقی خود را به ما نشان دهد. پس تشویق را تنها باید در مورد تلاش و اقدام کودک باشد نه اخلاق و شخصیت او.

همچنین تشویق مستقیم برای کودک آزار دهنده است. باید به گونه ای باشد که کودک بتواند از روی گفته ها و تشویق های ما تصویر مثبتی از خود بدست آورد و در مورد ویژگی های شخصیتی اش نکات مثبتی را دریافت کند.^۱

۳-۵. بازی کردن:

بازی عاملی است که برای رشد نیرو خام کودک و آماده سازی آن برای استفاده از زندگی است. بازی کودک که وسیله طبیعی او برای (بیان خود) است، موجب رشد افکار، افزایش تجربیات و.. می شود و مواردی هم وجود دارد که در آن بازی به عنوان درمان کودک به کار می رود.

۱. ارزش هایی که بازی برای کودک دارد عبارت است از: درک مطالب؛ دفاع کودک بر اضطراب

های او

آسان شدن امر بیان در کودک؛ تخلیه تنش ها در کودک؛ رشد و تکامل و توانایی های کودک.^۲

^۱ مهدی، شمس الدین، تربیت فرزند، همان، ص ۲۰۵ تا ۲۲۱.

^۲ همان، ص ۱۱۷.

نتیجه

تعالیم اسلام از جمله منابع مهمی است که در تربیت فرزندمی توان از آن بهره برد. تربیت فرزندی که تا زمان هفت سال نخست دوران مهم و سرنوشت سازی را در محیط خانه می گذراند پدر و به خصوص مادر با آگاهی از انواع تربیت و انستن چونگی اعمال آن به فرزندانسان نقش مؤثری در نسل آینده خواهند داشت.

تربیت کودک زیر هفت سال به عوامل دیگری همچون محیط بستگی دارد که در آن آشنایان، دوستان و وسایل بازی در شکل گیری شخصیت او نقش دارد دین مبین اسلام با در نظر گرفتن سعادت بشر از راهکارهای مؤثری سخن گفته است که تمامی نیازهای کودک را برطرف می کند و او را به سمتی که باعث رشد و تعالی او می شود می کشاند.

فهرست منابع

*قرآن کریم

۱. باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، ج ۱، تهران، مدرسه، ۱۳۸۶.
۲. بهشتی، احمد، اسلام و تربیت کودک، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۹۰.
۳. ثابت، حافظ، تربیت جنسی در اسلام، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۶.
۴. شمس الدین، سیدمهدی، تربیت فرزند، قم، قرآن صاعد، ۱۳۹۴.
۵. عباسی ولدی، محسن، من دیگرما، ج ۳، قم، آیین فطرت، ۱۳۹۴.
۶. قاسمی، محمدعلی، دوران طلایی تربیت، قم، نورالزهراء، ۱۳۹۳.
۷. کریمی، عبدالعظیم، اثرات پنهان تربیت آسیب زا، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۸۶.
۸. مظلومی، رجبعلی، گامی در مسیر تربیت اسلامی، تهران، نشر آفاق، ۱۳۸۶.